Näsby kyrka
57.4361, 15.0095

Området här brukar kallas för herrgårdarnas socken med främst egendomarna Flishult, Hällinge, Bo gård och Hultaby. Näsby kyrka kan därför kallas adelsätternas kyrka.
Näsby kyrka som ursprungligen är uppförd redan på 1100-talet, är en så kallad Njudungskyrka, en grupp med kyrkor på Höglandet som uppfördes av stenmästare som hade varit med om uppförandet av domkyrkan i Lund.

Vid Hultaby finns för övrigt ruinerna av en mäktig medeltidsborg, som brändes redan på mitten av 1300-talet. Där residerade Erengisle Sunesson (Bååt), som var en av landets mäktigaste män och som gifte sig med dottern till jarlen av Orkeyöarna. Han ligger dock inte begravd här i Näsby kyrka utan har sitt sista vilorum i Vadstena klosterkyrka.

Den del som i dag utgör huvuddelen av kyrkorummet där sittplatserna finns byggdes på 1700-talet. Då revs den gamla medeltida kyrkans norra vägg för att ge plats åt det nya långhuset. Det ursprungliga långhuset blev i sin tur kor och fick ge plats åt altaret. Och det tidigare koret med absid blev sakristia. Man vände så att säga kyrkan ett kvarts varv. Det vanliga är ju att altaret i våra kyrkor står mot öster men det frångick man alltså på 1700-talet.

Fram till i början av 1800-talet hade kyrkan i Näsby en klockstapel, som då revs och ersattes med det nuvarande tornet vid den västra gaveln. Tornet byggdes på en plats där det tidigare fanns ett murat gravkor tillhörande ätten Falkenberg på Hultaby. Gravkoret raserades och kistorna begravdes på kyrkogården.
Medlemmar ur adelsätten Silfverhjelm vilar i ett 10-talet kistor under det som i dag är sakristian.

På långhusets väggar finns praktfulla vapensköldar tillhörande på norra sidan ätten Silfverhielm, Och på södra sidan Patkull och Silfversparre.

Adelsätterna i Näsby har genom åren skänkt åtskilliga föremål till sin kyrka, bland annat är den vackra altartavlan skänkt av generalen, sedermera fältmarskalken och översten för Livregementet till häst Göran Silfverhielm omkring år 1730. Silfverhielm deltog i Karl XII:s krig och var bland annat med vid Poltava. Förmodligen är altartavlan en gåva i tacksamhet över att ha klarat sig hem till familjen igen.

Det äldsta föremålet i Näsby kyrka är det triumfkrucifix med den korsfäste Kristus i kroppsstorlek som du ser på den västra väggen - till höger i koret. Krucifixet låg under långa tider utkastat i tornets skräpkammare, men återfanns då biskop Yngve Brilioth gjorde visitation av kyrkan i slutet av 1940-talet. Biskopen förklarade krucifixet på grund av dess höga ålder vara kyrkans förnämsta klenod.

På båda sidor om krucifixet hänger två träskulpturer föreställande dels jungfru Maria och dels en biskop, som möjligen kan vara Smålands Apostel Sankt Sigfrid. Skulpturen som förmodligen är från 1100-talet har för länge sedan suttit i ett skåp som omslutit figuren. Det har i Sverige bara funnits ytterligare två liknande skåp, som kan liknas vid små altarskåp.
I Edestads kyrka i Blekinge och i Appuna kyrka i Östergötland.
I Europa finns vad man känner till nu endast ett sådant skåp bevarat, i München.

Till höger i koret finns också en medfaren dopfunt av sandsten som anges vara från medeltiden. Dock finns det oklarheter kring funten, för i protokoll från slutet av 1600-talet står det att läsa att församlingen sålt sin gamla funt samt beställt en mindre som då nytillverkades för 2 kopparmynt.

Predikstolen i Näsby är rikt utsirad med bilder och har tillverkats under sent 1600-tal av mäster Johan Kuhla för en summa av drygt 270 daler. Predikstolens baldakin ramlade ner i slutet av 1800-talet, men lyckligtvis inte under pågående gudstjänst. Baldakinen hänger nu i sakristian.

I triumfbågen mellan koret och sakristian finner vi tre spelande änglar som tidigare hade sin plats överst på den förra orgeln. När man bytte orgel i slutet av 1800-talet fick de helt enkel inte plats längre.
Redan i början av 1660-talet hade Näsby kyrka en orgel, men denna var tagen ur bruk efter bara några få år, och sedan dröjde det till 1773 innan en ny orgel med 10 stämmor kom på plats, byggd av Lars Sohlberg i Norra Sandsjö. Enligt en notering var denna till full belåtenhet, för det står i ett senare protokoll att: "War der nyligen ett härligt orgelverk uppsatt". Nästa orgel som byggdes av Eric Nordström i Eksjö kom på plats 1892. Orgeln som var ett av Nordströms sista arbeten, restaurerades 1967 av orgelbyggaren Richard Jacoby, Farsta.

Takmålningarna är utförda i mitten av 1700-talet av en målarmästare vid namn Johan Christian Zschotzscher, som var född i Halmstad, men troligen av polsk eller ungersk härkomst. En av hans elever var målaren och spelmannen Pehr Hörberg som dekorerat bland annat Norra Ljunga medeltida kyrka, en av den andra Njudungskyrkorna i trakten.
När Zschotzscher målade taket i Näsby kyrka hade han själv varit mästare i Växjö i nästan tio år.

Takmålningarna illustrerar i takets platta sidofält delar ur Jesus liv och gärning samt yttersta domen. Och vi kan i den böjda delen av taket se och läsa bönen Fader Vår. Dock är inte bönen fullständig. När kyrkan 1892 fick en ny och större orgel kom bilderna som illustrerar bönerna fem och sex till största delen att skymmas av orgelverket.
Över altaret ser vi treenigheten - med Fadern och Sonen sittande på jordklotet och Anden som en duva svävande ovanför.

På det öppna fältet nedanför kyrkan fins ett stort träkors skapat av konstnärinnan Eva Spångberg.

Näsby kyrka i dag är en mycket populär vigselkyrka.

Källor:
Webb: Vetlanda pastorat.
Webb: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.
Bok: "Kyrkor Jönköpings län del 2". Ulf tecknare. ISBN 91-970744-1-1
Bok: "Takmålningarna i Näsby kyrka". Småländska kulturbilder 1963. Gunnar Wilstadius.
Bok: "Hembygdsbok för Näsby". 1984.
Muntlig information.